

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Janko Pajk</i> : O naravstvenej obvezanosti (Dalje.) . . .	161
2. O popravkih po tiskovnem zakonu (Dalje.)	164
3. Kedaj in kako naj se uporablja določilo §-a 1236. obč. drž. zak.?	168
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Zemljeknjižni vpis, izvršen z utesnitvijo §-a 822. obč. drž. zak., pokazuje pravne svoje učinke še le po pri-sojilu zapuščine. — Na podlagi izveštilnice (atto di notorietà) kr. laškega konzulata ni dovoliti zemlje-knjižnega prenosa vknjiženih tirjatev od zapustnika na dediča (§ 177. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak.)	171
b) Zanimiva razsodba glede obsega služnosti kolovoza .	173
c) Motena posest služnostne pravice	178
d) Pasivna legitimacija pri moteni posti. — Razmerje §-ov 354. in 364. obč. drž. zak. — Legalna služnost po zakonu z dne 30. maja 1869, št. 93. d. z. l. . . .	182
Kazensko pravo:	
Za ustanovitev hudodelstva javnega nasilstva po §-u 93. k. z. zadošča zavest, da se upovira osebno prostost člo-veka. Ne zahteva se, da bi opoviranje trajalo dlje časa	185
5. Iz upravne prakse:	
a) K §-u 40. izvršilne naredbe k privilegijskemu zakonu z dne 15. avgusta 1852, št. 184. drž. zak.	187
b) Kdaj ne pristoji gremiju lekarnikov pravica do re-kurza proti odredbam političnih oblasti?	188
6. Književna poročila	188
7. Razne vesti	189
8. Pregled pravosodstva	191

O naravstvenej obvezanosti.

Piše dr. Janko Pajk.

VI.

Človeška svoboda nagib k obvezanosti.

Jeden najmočnejših nagibov k naravstvenej obvezanosti je človeška svoboda. Lepa, vzvišena in tolažilna je zares misel: Ti si v nekojih ozirih vendar-le svoboden! — In ta misel ni morda razmnéva mrzlične domišljavosti, ki bi plavala v sinjih oblakih, nikakor! To je trditev po izkustvu uglavljena (inducirana.)

Govoriti nam je o naravstvenej svobodi, kajti sta dve svobodi: naravstvena in prirodna. Slednja je vnanja možnost, po svojej volji delovati. Ta svoboda leži v oproščenju od prirodnih spon. Moč prirode je sicer proti človeški móči neizmérno večja, a ipak se človek vé in zna odtezati tej premoči do nekoje mére. Omamam n. pr. katere delujejo v prirodi in človeštvu na naša čutila, more se človek umikati, pa tudi zoperstavljati. Od naravstveno naobraženega človeka pričakujemo vsaj toliko, da se ogiblje slabemu in zlemu. Nepravičnim obétom se poštenjak zna upreti in se jim v istini upre. Človek sicer živi pod pritiskom prirodnih sil, a zna jih do nekoje mére nadvladati, in obračati v svoj hasen. „Nadvladanje prirode“ — „imperium naturae“ — to je po Francis Bacon-u geslo razvijajočega se človeštva, to svrha in ponos človeškega duha in mišljenja, kar imenovani učenjak poudarja v svojih najimenitnejših dveh spisih: „Cogitata et Visa“ in v „Novum organum“. Mej tem ko je žival popolnoma pod oblastjo utisov, ki prihajajo od posredstva in lastnega nagona, se človek osvoboduje s pomočjo svojega dušnega dviganja iz prirodnih spon in obrača svoje okó na celoto svetovno in na najbolj oddaljene svrhe. Vse vednosti in znanosti podpirajo človeka pri tem, posebno pa modroslovstvo, katero je ona znanost, ki smatra ustroj in ték vésvoljstva in

človeštva svojim predmetom, prava rešiteljica in spasiljica na grudo privezanega zemskega sina. Uprav izpoznavaje sorodno si vesvoljnost more naravstveno obraženi človek, da-si razkrojenjem svojih sestavkov plača prirodi svoj hárač, uživati čuvstvo pitišenja in zadovoljenja. To razpravlja lepo E. Dühring v svojem delu: *Werth des Lebens*¹⁾. — Vsi veliki misleci so gojili in trdili isto osvedočenje. Tudi sposobnost, da se človek razvije in napreduje hitro in do velike dovršenosti, ko nasprotno živali v tem oziru zaostajajo daleč za človekom, je dokaz mnogo večje svobode človeške. Domislmo si samó velikega napredka, kateri je storilo človeštvo, odkar poznamo povest njegove naobrazovanosti, tekom tisočletij! Oziraje se na to povest, ne moremo in ne smemo si utajiti in prikrivati velevažnega nauka o razvoji, čegar znamenja so neutajljiva v vsem prostranstvu prirode. Ta nauk je ob jednem potrditev naše svobode in rastoče človečnosti, je nauk spasiljske cene, izpodbujaje nas k trdnemu napredku, ki je največji znak našega človeškega pokoljenja, da si še ni dovršen v svojem sestavu; kajti da se razvoj ne pospešuje jedino po „izbiri“ (selection) in po „borbi za bitje“ (struggle for life,) kakor da bi bil nekak neprestani in neobzirni boj proti vsemu živčemu, temu nasprotuje uprav naravstveno naziranje svetá! Jedro tega nauka: nepretrgani razvoj, je istinito, sestav njegovega nauka pa je še nedostaten. Zató vsa čast težnjam, po kojih se „izbira“ in „borba za bitje“ kot znanstveni načeli trdite, a z naravstvom se ta trditev premalo slaga, o čemur nas najjasneje podučujejo pretirani izvodi učenjaka H. Spitzerja, razloženi v njegovem sicer znamenitem delu: *Beiträge zur Descendenztheorie*. 1886. — V uplivu „izbire“ in „borbe“ na naravstvo imata prav učena prirodoznanca in naravstvenika: E. Dühring in Wigand, katera obsojata načelno tekmovanje kot naravstveno.²⁾ In vrhu tega je najboljši dokaz naše svobode čuvstvo in nagon naš, da si svobodo želimo. Nagon namreč, ohraniti si svojo osebno pojedinost, izpodbada nas neprestano, da branimo svojo osebo, svoje svojstvo, svojo čast in svoje poštenje, sploh

¹⁾ 2. nat. 1877, str. 288.

²⁾ Dühring: *Werth des Lebens*, str. 23. nasl.; Wigand: *Grundsätze aller Naturwissenschaften*. 1886.

svoje človeško dostojanstvo na vso moč in z vsemi sredstvi. To so dokazi, da biva v naših prsih od prirode nam podarjeni čut svobode, kateri nijednemu bitju ni v tolikej méri lasten, v kolikej človeku. Kakor gotovo ima človek svoja trdna, neomahljiva prepričanja, katera ne opusti po nikaki ceni, in kakor gotovo žrtvuje človek svojemu prepričanju celó svoje življenje, samó da si ohrani svojo svobodo, ravno tako gotovo ga ravno svoboda povzdiguje nad vse stvarno (materijalno) gnjusobo, nad vso lakomnost, na vse svétno častihlepe, celó nad osebno blaženost, ako zahteva to svoboda duhá. Kdo ne pozná, da molčim o rodo- in domoljubji, znanstvene požrtvovalnosti Giordana Bruna, Galileija, Husa? Težko bi to svobodo kateri si bodi modroslovec lepše in krepkeje znal izraziti mimo Kanta v svojej „Kritik der praktischen Vernunft“.¹⁾

Priroda sama nevedneža podjarmljuje; razumnik zna njene spone razdirati in prirodne zakone obračati v svoj prid. Se vé vsevršne (perfektne), popolne svobode človek ne uživa napram posredstvu, a toliko gotovo, kolikor je potrebuje za naravstveno življenje. Priroda človeku do pol pota nasproti prihaja, kažoč mu po izkuvstvu svrhe sredstva in pota za pravo delovanje. Priroda sama mu je najboljša voditeljica, ako se jej hoče človek zaupati. V naravstvenem oziru je človek le tedaj svoboden in k izpolnjevanji svojih obvezanosti sposoben, ako se sam odločuje za dobro in pravo; čim manj se zna sam odločevati in čim bolj v tem omahuje, čim slabša je njegova previdnost in volja, tem manj je svoboden. A vrhu tega treba, da je v soglasji s prirodo. Da pa to doseže, mora si ustvarjati trdnih naravstvenih načel; samo po teh načelih mu bode možno, dosledno po volji naravstva delovati. Kant poudarja ta način pred vsemi drugimi nauki, rekoč, da „naravstveno“ je „dejanje“, koje ima „značaj t. j. dejansko-dosledno mišljenje po nespremenljivih pravcih (vodilih)“ za podklado²⁾. Temu Kantovemu nauku dodajem še važni primetek, da tirjam soglasje s podstavljenimi (objektivnimi) naravstvenimi načeli, koja se izvajajo iz opazovanja prirode.

¹⁾ Str. 143, 153, 193 in na mnogih drugih mestih.

²⁾ Kritik der praktischen Vernunft, str. 182.

Obvezanost tirja, da je vsa oseba činiteljeva udeležena pri dejanji, torej ne samo volja, nagon, čuvstva, sploh ne samo vsaka teh lastnostij posebej, nego vse moči telesa in duhá morajo se udeleževati dejanja, in to v soglasji s konečno svrho dejanja, v duhu namišljeno. Isto tako smatra tudi Kant to svobodo, o katerej pravi: „Ona (prosta volja) ni nič družega, nego osebnost sama t. j. svoboda in neodvisnost od stroja prirode, a smatrana kot možnost (lastnost) bitja, katera je podvržena svojim lastnim, od svojega razuma danim, čisto dejanskim zakonom, torej oseba, podvržena svojej lastnej osebnosti, katera pripada k „umovnemu svétu“.¹⁾ Ta „umovni svet“ se Kant-u vidi neodvisen od vse prirode, — kar je gotovo pretirana trditev. Opomniti mora se uže sedaj, da trdnih načel naravstvenih ni moči jemati od nikoder razven iz izkušenj in iz opazovanja prirode. (Dalje prihodnjič.)

¹⁾ Kritik der praktischen Vernunft, str. 104–5).

O popravkih po tiskovnem zakonu.

(Dalje.)

9. O zahtevi za vsprejem popravka dati je, ako se tirja, potrdilo.

Akoravno se vidijo te besede zakona neznatne, so vendar jako velicega pomena. Le žal, da ni določil zakon tudi kakšnih sredstev se ima stranka poprijeti, ako se jej neče dati potrdila o zahtevi za vsprejem popravka. Niti protivenja, dati zahtevano potrdilo, ni zakon s kaznijo zaprečil, niti ni določil, v kakšni obliki se ima napraviti potrdilo. S tem pa je zakon ustvaril zaveten kotiček, v koji se odgovorni urednik, ako ni popravljalec dovolj previden, skoro bi rekli, vsakokrat lahko skrije pred kaznijo.

Potrdilo namreč, s kojim popravljalec ne dokaže, da je sodišču predloženi popravek identičen z onim, ki se je zahteval od odgovornega urednika, ne velja nič, kajti toženec se vedno in, ako manjkajo drugi dokazi, popolnoma uspešno

lahko zagovarja, da je bil njemu predložen popravek ves drug in da je imel prepovedano vsebino.

10. Kedaj je torej odgovorni urednik upravičen zavrniti popravek?

Razun uže navedenih načel tisk. zakona merodajna so za to vprašanje še sledeča iz njih posneta določila:

1.) ako popravek zasebne osebe ni pravilno podpisan, kajti v tem slučaju manjka vsacega jamstva, da je popravljalec v istini „udeležena oseba“ v smislu §-a 19. tisk. zak.¹⁾ Vendar se pa ne sme zahtevati, da bi bil podpis morda legalizovan ali pa, če je popravek podpisan od popravljalčevega zastopnika, da bi se moral le-ta izkazati s posebnim pooblastilom. Take zahteve bi bile pretirane in protizakonite, kajti ovirale bi, da se popravek ponatisne brž, ko je mogoče.²⁾

Isto tako urednik popravkov ne sme le radi tega zavračati, ker nimajo poslovne številke, če imajo ostale znake uradnih spisov ali pa, če se razvidi uže iz njihove vsebine, da se popravlja v imenu oblastva³⁾.

2.) ako se sploh ali le deloma ne popravlja dogodb.⁴⁾

3.) ako ima popravek kaznjivo vsebino ali, ako se nahaja v njem le deloma predbacivanje kaznjivega dejanja, sme odgovorni urednik odkloniti cel popravek. Odgovorni urednik ni namreč zavezan, natančneje razmotrivati, ali so v popravku se nahajajoče razžaljive trditve resnične ali ne, oziroma ali se bodo za slučaj kazenske pravde dale dokazati ali ne. Taka preiskava bi kljubovala nujnosti, ki jo zahteva zakon v popravljalnem postopanju.⁵⁾

A niti izpustiti ne sme odgovorni urednik v tem slučaju onega nestvarnega, oziroma razžaljivega mesta, kajti s tem bi zakrivil prestop ek §-a 22. tisk. zak.⁶⁾.

¹⁾ Liszt, str. 184.

²⁾ Rzsodba vzklicnega sodišča z dne 10. decembra 1888, št. 2289, Gr. št. 97.

³⁾ Rzsodba vzklicnega sodišča z dne 9. majnika 1890, št. 966, Gr. št. 102.

⁴⁾ Rzsodba vzklicnega sodišča. Gr. št. 93.

⁵⁾ Rzsodba vzklicnega sodišča. Gr. št. 94.

⁶⁾ Plenarska rzsodba najvišjega sodišča z dne 17. aprila 1890, št. 1631 priobčena v prilogi ukaznega lista pravosodnega min. št. 557.

4.) v popravku se nahajajoča mnenja, kritike, polemike, upravičijo zavrnitev celega popravka.¹⁾

Opomniti se mora še, da ni potrebno, da se popravljalet pri vpošiljatvi popravka sklicuje izrecno na § 19. tisk. zak., marveč zadostuje, ako izrazi, da zahteva popravek v smislu tisk. zakona.²⁾

V popravku se nahajajoče nove dogodbe popravljajo se lahko zopet³⁾.

So se li dogodbe izzivajočega spisa natisnile „bona“ ali „mala fide“, je brez upliva, kar se tiče dolžnosti vsprejema popravka. Ako je napravljen popravek v smislu navedenih načel, mora se vsprejeti nepogojno ter ponatisniti nespremenjen in brez kakoršnega koli vpletka (§ 22. tisk. zak.⁴⁾ Pri uradnih popravkih ne sme vsprejeti uredništvo dotičnega lista, razven uže omenjenih, popravke zasebnih oseb zadevajočih omejitev, v isti številki, kjer se popravek ponatisne, niti postavkov, niti opazek o vsebini⁵⁾ zadevne uradne objave.⁶⁾

11. Ako torej uredništvu perijodične tiskovine poslani popravek ugaja predpisom §-a 19. tisk. zak., potem ga mora odgovorni urednik najkasneje v „drugem listu, ki izide po stavljeni zahtevi“ ponatisniti⁷⁾, sicer bi zakrivil prestopok §-a 21. tisk. zak.

¹⁾ Vzklicna razsodba z dne 31. decembra 1887, št. 2114, Gr. št. 98. in št. 93.

²⁾ Vzklicna razsodba z dne 30. marca 1889, št. 5430, Gr. št. 92.

³⁾ Vzklicna razsodba z dne 31. decembra 1887, št. 2114, Gr. št. 98.

⁴⁾ Plenarska razsodba najvišjega sodišča z dne 17. aprila 1890, št. 1631. Liszt, str. 181 je mnenja: „Gestattet sind bei von Privatpersonen ausgehenden Berichtigungen solche Bemerkungen, welche den Text nicht unterbrechen“. Mi smatramo gledé na jasno in strogo zakonovo določilo tudi take opombe nedopustnimi.

⁵⁾ O opazki, ki se nanaša na „stvarnost“ popravka sploh, mora se reči, da je opazka „o vsebini“ popravka, kajti abstrakten pojem „vsebina“ znači še le tedaj nekaj konkretnega, ako razumemo ž njim dogodka, iz kojih sestojajo popravke.

⁶⁾ Liszt, str. 181: „Verbot der Glossirung“.

⁷⁾ Če ima odgovorni urednik utemeljene pomisleke proti popravku, potem je dvojno mogoče: a) on se molčé ne odzove zahtevi popravljalca, b) on naznani v zgoraj navedenem roku svoje pomisleke popravljalcu. K zadnje navedenemu činu ni po zakonu sicer nikakor zavezan, vendar se bode čestokrat poslužujoč se istega iznebil daljnih sitnostij. Ta čin utegne posebno takrat biti uspešen, ako se pomisleki nanašajo le na po-

Predno govorimo natančneje o tem prestopku, moramo rešiti dve velevažni predvprašanji. — Prvo zadeva „zastaranje pravice do popravka“¹⁾, drugo pa „juridični značaj prestopka § a 21. tisk. zak.“

S tem, da se objavi v perijodični tiskovini spis, oživi za osebo, o koji spis govori, (udeleženo osebo), oziroma za oblastvo „pravica do popravka“.

Ta pravica je neka posebnost tiskovnega zakona. Ona izvira iz § a 19. tisk. zakona in napravlja tako rekoč prehod med tem §-om in §-om 21. istega. Od svojega rojstva naprej, dokler ne zahteva popravljalca od odgovornega urednika vsprejema popravka, je — rekli bi v svojih otročjih letih — „latentna pravica“ in brez vsacega pravnega pomena.

Ako se odzove odgovorni urednik zahtevi popravljalčevi s tem, da popravek na zakoniti način ponatisne, ugasne zopet njegova pravica in je zadoščeno določilu § a 19. tisk. zak. Ako se pa odgovorni urednik brani popravek vsprejeti, oživi popravljalcu druga pravica, namreč „pravica do tožbe“ zaradi prestopka § a 21. tisk. zak.

S pomočjo te pravice pripomore se potom tiskovne pravde pravici do popravka do zakonite veljave. Do konca te pravde pa je pravice do popravka vtelesena v tožbeni pravici zaradi prestopka § a 21. tisk. zak.

Omenivši to, moramo še pripomniti, da so merodajna za naše vprašanje, zastara li pravica do popravka in kedaj, le zgoraj tako zvana „otročja leta“ iste („latentna pravica do popravka“) in da bomo v nastopnem le o njih govorili.

Liszt²⁾ je odgovoril na naše vprašanje o zastaranji pravice do popravka skratka, „da ista nikakor ne zastara“.

Nam se pa to mnenje ne vidi pravo, še manj pa samo ob sebi umevno. Zakonodavec ni rešil izrecno našega vprašanja. Ne preostaja nam torej drugega, kakor da sklepamo iz ostalih za-

samezne besede oziroma vrste popravka, ki se dajo iz istega prav lahko izbacniti. Sicer bode tudi za slučaj, ako bode popravljalca vzdrževal svoj prvi zahtevek, važen moment za eventualno tiskovno pravdo.

¹⁾ Verjährung des „Berichtigungsrechtes“.

²⁾ Str. 182: „Eine Verjährung des Berichtigungsrechtes gibt es nicht“.

konovih določil, iz namena in duha zakona, kakor tudi iz splošnih pravil o tem, kaj si je mislil o navedenem vprašanji.

§ 27. tisk. zak. določa, da ugasne kaznjivost prestopkov storjenih proti v drugem oddelku¹⁾ obseženim določbam najkasneje v 6 mesecih, računajoč od dneva, katerega je bil prestopek storjen²⁾.

Ako torej popravljalet tožbe radi prestopka po §-u 21. tisk. zak. ne vloži v 6 mesecih od dneva, ko je poslal uredništvu popravek, je ugasnila njegova pravica do iste in z drugimi besedami, do ugotovljenja svoje pravice do popravka (ugasne potom molčanja.)

(Dalje prihodnjič.)

¹⁾ Drugi oddelek obseza §-e 9 do 27, ki se nanašajo na določbe za vzdrževanje reda v tiskovnih zadevah.

²⁾ Na zastaranje — kot napravo javnega prava — ozirati se je uradoma. Razsodba kas. sodišča z dne 23. nov. 1875, št. 10857.

Kedaj in kakó naj se uporablja določilo §-a 1236. obč. drž. zak.?

Spisal dr. Rupert Bežek.

V kranjskih Slovencih vlada izključljivo rimski sistem dote in zaženila; včasih daje se tudi dota, ne da bi se obljubilo zaženilo; sem ter tje prinašata tudi zaročenca, naj si bo ženin ali nevesta, v zakon balo (opravo, opremo delščino).¹⁾ Redkokrat obeta se v Slovencih jutrina: darilo, katero mož obéta ženi prvo jutro. Pogostoma pa se ženi na primerlej obudovljenja odločuje kaka mrvica: udovščina, vender samostalneje. Navadno se namreč potem ne jemlje v poštveni dota, ni zaženilo. — Redkokedaj dovoli v Kranjcih zakonski drug drugemu užitek svojega premoženja za slučaj, če ga bi preživel; določuje se v to svrhu ali celo imetje ali pa le del imetja. Prosto razpolaganje se pa ne utesnjuje po takej obvezi. Ta do-

¹⁾ §-a 788. in 1231. obč. drž. zak.; na to primeri: Krainz: System des österr. Privatrechtes, II., 2, str. 340.

smrtna pravica nanaša se le na ostalo prosto na dediče prenesljivo imetje.

V kolikor je pa Kranjska obljudena po Nemcih, namreč v sledečih sodnih okrajih: v Kočevskem, izvzemši Kostelce, kôder se pogajajo na doto in zaženilo, — deloma v Novomeškem in Črnomaljskem, pa v Žužemberškem sodnem okraji, — gledé poslednjega v katasterskeji občini Smuka, — pogajata se zaročenca skoraj izključljivo na občno, uže mej živečima veljavno vkupnost imetja, mej tem ko se redkokedaj sklepa pogodba na vkupnost le sedanjega ali le prihodnjega imetja. — Pri tej priliki moram poudarjati, da so se tudi Kočevcem sosedni Žužemberški prebivalci razvadili ter sklepajo ženitna pisma čim dalje, tem rajše na občno vkupnost imetja, nego na udomačeno doto in zaženilo.

Povsod v Kočevcih se poleg vkupnosti imetja določuje tudi dota, katera se včasih potopí v vkupnosti, včasih pa mora vrniti. Da-si je po razsodbah najvišjega sodišča skoraj dognano, da se dogovorjena dota v tem slučaju ne potopi v vkupnosti imetja, če tudi se ta opazka ni izrazila v pismu — vender ni sprejela nobena razsodba se niti v repertorij pravorekov niti v knjigo judikatov, kar nalaga notarju dolžnost, da v pogodbi točno izrazi, je-li se dota v vkupnosti imetja potopi ali ne. Doslej se naši notarji ne ravnaajo po tem načelu.¹⁾

Tu ni mesta uvaževati, je-li bolj ugaja Slovencem sistem dote in zaženila ali pa po Nemcih zaplodena vkupnost imetja. Ostati je pri doti, ker se je pri nas skoraj popolnoma udomačila. Tu hočemo govoriti le o nekaterih gospodarskih posledicah tega in onega sistema, po katerih se bode lahko razvidelo, kake važnosti je določilo §-a 1236. obč. drž. zak., o katerem se pečajo naši pravniški razumniki le premalo; splošno se skoraj nikoli ne uporablja. —

Kedar se obljubi dota in zaženilo, gospodarilo se bo v zakonu jednotno; kajti tu ukazuje le jeden, naj-si bo mož ali žena, navadno oni, kateri je prinesel v zakon več imetja. V Slo-

¹⁾ Da se dota v vkupnosti imetja ne potopi, je razsodilo najvišje sodišče z razsodbo sprejeto v G. U. W. zbirko pod št. 1540 in 67. — Primeri tudi Manz: zbirka 2. zvezek, izdal dr. Josip Schey, 13. natis in pa Stubenrauch Commentar, 2. zvezek, stran 571.

vencih žena nima v gospodarskih rečeh skoraj nobenega upliva. Da-si je prinesla možu dote jednake ali višje vrednosti, mimo vrednosti moževega imetja, nima ničesar govoriti. Mož izposoja si novcev, ne da bi vprašal žene dovoljenja; k večjemu dobrika se jej tedaj, kedar je ženi dati dovoljenje za vknjižbo posojila novega upnika pred doto, vknjiženo na moževem posestvu.

Se je-li prav izvajalo ali ne, nečem dokazovati; — pač se ohranijo Gorenjska posestva po več stoletij v jednej družini. Na Gorenjskem pa zavladala je zmagovito dota z zaženilom vred. Nasprotno se na Dolenjskem neusmiljeno kosajo kmečka posestva. Le-tu premika se nepremičnina iz roke v roko; — kmet je sličen obrtniku, zemljišče ti je le še blago, vedno na prodaj.

Marsikomu ni znano, da ne gre vrstiti vkupnosti imetja mej darilne pogodbe v pravnem smislu, kajti pri vkupnosti imetja ni darilca, kateri bi se odpovedal na korist obdarjencu, ter ni uvideti, kaj bi se darovalo. Tudi ne smeri noben pogodnik pri vkupnosti na darilo, kar je poglavitno: „animus donandi“ manjka.¹⁾

Omenilo se je uže, da sklepajo kranjski Nemci skoraj brez izjeme občno vkupnost celega imetja, veljavno uže mej živečima, pravo pravicato vkupnost imetja.¹⁾

Kedar se pogaja na vkupnost uže mej živečima veljavno, se umljivo lahko pogodi na vkupnost celega imetja, ali pa le sedanjega ali le prihodnjega imetja (partikularna vkupnost).

Pred vsem se mora pa poudarjati, da ne veljajo za občno vkupnost imetja za žive dni določila obč. drž. zak., navedena v §-ih 1233 – 1236; pač pa ona nahajajoča se v XXVII. poglavji obč. drž. zak., kateri govori sicer o navadni, ne zakonski vkupnosti imetja.

Krainzu, odnosno Andersu, njinim dokazom sledeč, uverim o se, da sta v občnej vkupnosti celega imetja — veljavne uže mej živečima — oba soproga, a tudi sleherni sam —

¹⁾ Krainz, I. str. 367. pa II. 1. str. 316. § 346.

¹⁾ Dr. Josef Freiherr von Anders: Familienrecht, Berlin, 1885, str. 145. imenuje takšno vkupnost „materielle Gütergemeinschaft“. Primeri še Krainz, I. c. in II. 2. str. 344. § 446.

glava celemu naj si bo sedanjemu, naj-si bo bodočemu imetju — v smislu §-a 1202. obč. drž. zak. Lahko ima pa posameznik poleg vkupnega imetja še posebno imetje, katero se v pogodbi ni v poštrev vzelo, ali katero se odtujiti ne sme, n. pr. rodbinske fidejkomise. — Zakonska pridobita vkupno, kakor se tudi zadolžita vkupno, tako da se lahko zadolžuje drug za drugega. To načelo pa izvajamo primerjajoč določila občne vkupnosti imetja za slučaj smrti, koder se smatrajo vsi dolgovi, obstoječi pri smrti posameznika — kot vkupni dolgovi: tem bolj merodajno je to določilo za občno vkupnost imetja mej živečima. Premičnin torej ni treba v resnici izročevati iz roke v roko, za izročitev tirjatev ni treba odstopnic, kajti po sklepu vkupnosti veljavne mej živečima, je sleherni poverjen za-se in za soproga pridobiti ali izposoditi si kaj in tako obremeniti družeta. — Le tu nadomestuje posameznik popolnoma drugega in sicer vsikdar bodisi gledé pridobitve, bodisi gledé dolgov; drug pridobiva drugemu premičnino po priprostej izjavi v smislu §-a 428. obč. drž. zak.¹⁾

¹⁾ Kajti tudi v vkupnosti veljavnej za žive dni katera je povsem vkupnost imetja v smislu XXVII. poglavja obč. drž. zak. pridobiti je premičnine le z izročitvijo. (§ 1181 obč. drž. zak.).

(Konec prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Zemljeknjižni vpis, izvršen z utesnitvijo §-a 822 obč. drž. zak., prikazuje pravne svoje učinke še le po prisojilu zapuščine. — Na podlagi izvestilnice (atto di notorietà) kr. laškega konzulata ni dovoliti zemljeknjižnega prenosa vknjiženih tirjatev od zapustnika na dediča (§ 177. ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, št. 208. drž. zak.)

Vsled odloka deželnega sodišča Tržaškega z dne 19. avgusta 1871, št. 6193, vknjižila se je zastavna pravica za tirjatev laške

podanice Katerine G. *a)* v znesku 3000 gld. pri zemljišči Karola G. vl. št. 551 kat. obč. Vardelje in *b)* v znesku 3000 gld. pri zemljišči Ivana in Terezije C. vl. št. 552 kat. obč. Vardelje.

Z odlokom mest. del. okrajnega sodišča Tržaškega z dne 23. januarja 1891, št. 2404 dovolila se je in vsled odloka deželnega sodišča Tržaškega z dne 4. februarja 1891, št. 571 izvršila vknjižba izvršilne nadstavne pravice za tirjatev Marije G. v znesku 3950 gld. z utesnitvijo §-a 822 obč. drž. zak. na oni del tirjatev navedenih pod *a)* in *b)*, ki pripade izvršenki Ivanki M. potom nasledstva po rajnej Katarini G. Glasom izvestilnice (*atto di notorietà*) generalnega konzulata laškega v Trstu z dne 6. novembra 1891 št. 109 zv. VII. pripadla je izvršenki naslovom nasledstva po rajnej njenej sestri Katarini G. tretjina obeh tirjatev. Temeljem te izvestilnice in zapisnika deželnega sodišča Tržaškega z dne 22. dec. 1891, št. 7162, sestavljenega v neprepirnem postopanju prenesla se je v soglasji vseh dedičev pokojne upnice Katarine G. vsled odloka z dne 31. decembra 1891, št. 8035 zemljeknjižno vsa *ad b)* omenjena tirjatev na Franico B. roj. G., od nje pa temeljem odstopnega pisma z dne 10. marcija 1892. l. vsled odloka z dne 13. marcija 1892, št. 1492 na Josipa Qu.

Izvršiteljica Marija G. prosila je dne 16. septembra 1892. l. proti osebnej svojej dolžnici Ivanki M. in proti zemljeknjižnemu dolžniku Josipu Qu., da se jej dovoli in izvrši izvršilna javna dražba one tretjine obeh tirjatev pod *a)* in *b)*, ki je glasom uže omenjene izvestilnice kr. generalnega konzulata laškega pripadel izvršenki Ivanki M.

Z odlokom z dne 21. septembra 1892, št. 6199 je deželno sodišče Tržaško odbilo prošnjo dovoljenja izvršilne dražbe tretjine tirjatve *ad a)* izvršenki pripadle po rajnej Katarini G., dovolilo pa izvršilo dražbo tretjine tirjatve *ad b)* sedaj vknjižene za Josipa Qu. opiraje se na le-te

razloge:

Tirjatev *ad a)* nahaja se še vedno vknjižena na Katarino G. in doslej se še ni zemljeknjižno prenesla na njene dediče. Izvršenka Ivanka M. bi morala v smislu §-a 451. obč. drž. zak. zemljeknjižno prenesti na svoje ime tretjino te tirjatve pripadle jej po smrti njene sestre Katarine G., ako je hotela pridobiti zastavno pravico, ker se

pa ta prenos ni še izvršil, nima nikakoršne stvarne pravice na tretjino te tirjatve.

Istotako bi morala izvršiteljica (ako je hotela, da se jej dovoli izvršilna dražba tretjine te tirjatve) v smislu dv. dek. z dne 26. februarija 1819, št. 1548 j. z. zb. dokazati, da jo je izvršenka izrecno pooblastila, da prosi za njo vknjižbe prenosa tretjine te tirjatve, ter da jej je izročila za to potrebne listine, kar se pa ni zgodilo. — Kolikor se tiče prošnje dovoljenja izvršilne dražbe tretjine tirjatve pod *b*) treba je omeniti, da se je dovolila z odlokom mest. del. okrajnega sodišča Tržaškega z dne 23. januarja 1891, št. 2404 in izvršila z odlokom deželnega sodišča Tržaškega z dne 4. februarija 1891, št. 571 izvršilna nadzastavna pravica za tirjatev izvršiteljice v znesku 3950 gld. s pr. z utesnitvijo §-a 822. obč. drž. zak. na oni del te tirjatve, ki pripade izvršenki naslovom nasledstva po rajnej njenej sestri Katarini G. Glasom izvestilnice kr. generalnega laškega konzulata v Trstu z dne 16. novembra 1891, št. 109, zv. VII. pripadla je izvršenki tudi tretjina te tirjatve, in v soglasji vseh dedičev Katarine G., torej tudi v soglasji izvršenke se je zemljeknjižno prenesla ta tirjatev vsled odloka z dne 31. decembra 1891, št. 8035, izešlega na podlagi omenjene izvestilnice in zapisnika z dne 22. decembra 1891, št. 7162 na Franico B. potem pa temeljem odstopnega pisma z dne 10. marcija 1892. l. na Josipa Qu. Vse to razvidi se iz odloka z dne 12. marcija 1892, št. 1491. Delitev katere koli skupne stvari ne more biti po §-u 847. obč. drž. zak. na škodo tretjim osebam in torej sme izvršiteljica, ker je pridobila nadzastavno pravico na oni del te tirjatve, ki je pripadel izvršenki po smrti Katarine G., še predno se je tirjatev zemljeknjižno prenesla na Franico B. v smislu §-a 6. just. minist. naredbe z dne 19. septembra 1860, št. 212. drž. zak. nadaljevati izvršilo, ne oziraje se na premembe, nastale med tem.

Proti temu odloku vložila sta rekurza zemljeknjižni dolžnik Josip Qu. in izvršiteljica. Z odločbo z dne 8. novembra 1892, številka 4401 odbilo je višje deželno sodišče Tržaško rekurz zemljeknjižnega dolžnika in, ugodivši rekurzu izvršiteljice, dovolilo tudi izvršilno dražbo tretjine tirjatve omenjene *ad b*) iz teh le

razlogov:

Kolikor se tiče prvega rekurza, je nadzastavna izvršilna pravica, kojo je pridobila izvršiteljica z odlokom z dne 4. februarija

1891, št. 571 z utesnitvijo §-a 822. obč. drž. zak. za pokritje njene tirjatve v znesku 3950 gld. s pr. tudi na tirjatev v znesku 3000 gld., vknjiženo pri zemljišči vl. št. 552, zadobila pravno svojo moč temeljem izvestilnice kr. generalnega konzulata laškega v Trstu z dne 6. novembra 1891, št. 109, zv. VII. in obsega torej ta nadzastavna pravica tretjino uže omenjene tirjatve v znesku 3000 gld. Delitev, katera se je izvršila vsled prošnje de pr. 15. novembra 1891, št. 7162, in prenos glavnice v znesku 3000 gld., ki se je izvršil temeljem izvestilnice in zapisnika z dne 22. decembra 1891, št. 7162 ne more biti, kakor so uže dobro omenili prvi sodniki, na škodo zastavnej izvršilni pravici, ki jo je bila pridobila izvršiteljica uže prej. Ker je Ivanka M. prenesla svojo tretjino tirjatve v znesku 3000 gld. na Franico B., ta pa na rekurenta Josipa Qu., umeva se, da se je izvršil ta prenos z izvršilno nadzastavno pravico, katero je pridobila izvršiteljica in radi tega je le-ta po §-u 6. min. naredbe z dne 19. septembra 1860, šte. 213. drž. zak. vsekakor opravičena, nadaljevati izvršilo ne glede na odtujenja, med tem se dogodivša, zoper novega lastnika. — Kolikor se tiče družega rekurza govore isti razlogi tudi za drugo glavnico v znesku 3000 gld., vknjiženo pri zemljišči vl. št. 551, kajti tudi v tem slučaju zadobila je izvršilna zastavna pravica, katero je pridobila izvršiteljica z utesnitvijo §-a 822. obč. drž. zak. na podlagi izvestilnice kr. generalnega konzulata laškega v Trstu popolno svojo moč. Ta izvršilna nadzastavna pravica se tudi ne more premeniti po poznejši pogodbi, s katero je Ivanka M. odstopila svojemu bratu Karolu G. svojo tretjino tirjatve, vsaj je tudi z odlokom z dne 31. decembra 1891, št. 8035 dovolilo se na podlagi zjedinjenja (§ 1445 obč. drž. zak.) izbrisati to terjatev izrecno le s pridržkom, da izbris zadobi pravno svojo moč potem, ko bodo izbrisane vse izvršilne nadzastavne pravice in torej tudi ona rekurentinje, ki se je vknjižila vsled odloka z dne 4. februarja 1891, št. 571 v varnost njene tirjatve v znesku 3950 gld. s pr. Izbris zastavne pravice za tirjatev teh 3000 gld., ki se je dovolil temeljem zjedinjenja na korist Karola G., ima pa v sebi v smislu §-a 22. zemlj. zak. tudi izven zemljeknjižni prenos njegove tretjine te glavnice na dolžnico Ivanko M. in od le-te na Karola G. in zato ne sme se trditi, da ta glavnica ni še prenesena na dediče rajne Katarine G. in da ni pridobila izvršiteljica z zemljeknjižnim činom, izvršenim vsled odloka z dne 31. decembra 1891,

št. 8035, zemljejknjižne zastavne pravice v smislu §-a 451 obč. drž. zak. na tretjino te glavnice v znesku 3000 gld.

Vsled upravičencev rednega, odnosno izrednega rekurza uničilo je najvišje sodišče opiraje se na dv. dekr. z dne 15. februvarija 1833, št. 2593 j. z. zb. z najvišjo določbo z dne 21. marcija 1893, št. 3379 oba odloka nižjih dveh instanc ter odbilo povsem prošnjo izvršiteljice iz le teh

razlogov:

Izvršiteljica mogla je pridobiti in dejanski je pridobila izvršilno nadzastavno pravico samo z utesnitvijo §-a 822. obč. drž. zak. torej s pridržkom, da le to varnostno sredstvo ne sme nikakor biti na škodo zahtevanjem, oglašenim tekom zapuščinske razprave ter da pridobi pravno moč še le s prisojo zapuščine. O zapuščini pokojne Katarine G. pa ni bilo zapuščinske razprave in torej ni bilo mogoče prisoditi njene zapuščine. Pridobljeno varnostno sredstvo zadobode pa pravno moč še le takrat, kedar se o vprašanji, kateri materialni ali idejalni del zapuščine Katarine G. pripade izvršenki, doseže ali soglasje vseh upravičencev ali pa proglasi v rednem spornem postopanju pravnokrepna rzsodba. Prošnja, da se dovoli izvršilna dražba, je torej po zakonu nedopustna in z dovoljenjem te dražbe storila se je očita krivica.

T.

b) Zanimiva rzsodba gledé obsega služnosti kolovoza.

Z rzsodbo z dne 23. oktobra 1892, št. 15843 je m. d. okrajno sodišče v C. v skrajšani pravdi Franciške A. proti Janezu St. rzsodilo:

Toženec Janez St. mora pripoznati, da nima pravice voziti po tožiteljčinem travniku parc. št. 144/1 tik vrta parc. št. 144/2 čez stavišče št. 43/1 d. o. O., da so te parcele proste služnosti kolovoza na njegovo korist ter ne sme več tod voziti, ker bi ga sicer zadela globa.

Razlogi:

Tožiteljčina tožba zahteva v smislu §-a 523. obč. drž. zak., naj toženec Janez St. pripozna, da nima pravice voziti po travniku parc. št. 144/1 tik vrta parc. št. 144/2 in čez stavišče št. 43/1

d. o. O. ter da so te parcele proste služnosti kolovoza na njegovo korist. Toženec priznava, da nima pravice kolovoza po imenovanih parcelah, ugovarja pa, da je samo enkrat po prepirnem kolovozu vozil v J.-ovo gostilno ter trdi, da so se gostje že več kakor trideset let tod vozili v gostilno in od gostilne. Izpovedbe prič Marije J., Marije H., Jožefe St., Marije L. st. in ml. dokazujejo, da toženec ni samo enkrat po prepirnem potu vozil, marveč da je vozil tudi še v pustu 1892. l.; da se je tožiteljica takrat ž njim kregala ter mu prepovedala voziti, a da se toženec ni brigal za prepoved. Jožefa St. pričuje, da je toženec pretil s komisijo, ker mu tožiteljica ni hotela odpreti ograje, Marija H. pa je potrdila, da je toženec takrat vpil, da mora ograja biti odprta. Tožba v smislu §-a 523. obč. drž. zak. da je kako posestvo prosto služnosti kolovoza, utemeljena je proti vsakemu, ki vozi po tem posestvu, ne glede na to, ali vozi z namenom, lastiti si kako pravico, ali pa brez tega namena, kajti z ozirom na določila §-a 313. obč. drž. zak. priposestvuje tudi oni služnost kolovoza, ki vozi brez namena, lastiti si kako pravico. Tožencev ugovor, da se vozijo gostje v J.-ovo krčmo že več kakor 30 let po prepirnem kolovozu, ni utemeljen. Izpovedbe prič Ane F., Franceta S., Jakoba L. in Jožefa B. dokazujejo, da še ni 30 let gostilne pri hiši št. 26, da torej posestniki te hiše niso mogli priposetvovati pravice, druge ljudi na vozovih puščati k sebi po prepirnem kolovozu.

Na apelacijo toženčevo je višje deželno sodišče v G. prvo razsodbo predrugačilo in z razsodbo z dne 21. decembra 1892, št. 11005 zavrnilo v prvi razsodbi navedeno tožbeno zahtevo iz sledečih

razlogov:

Tožba je prava »actio negatoria«. Tožiteljica mora torej v smislu §-a 523. obč. drž. zak. dokazati, da si je toženec na njeni stvari lastil služnost, ako hoče, da zmaga. Tožiteljčine lastninske pravice glede prepirnih parcel toženec ni zanikal, torej ta pravica tudi ni prepirna. Kakor trdi tožiteljica, si je toženec lastil služnost na ta način, da je večkrat po kolovozu vozil. Da se je to v istini zgodilo, priznava toženec sam, in potrjuje več prič. Toženec se pa izgovarja, da si ni lastil pravice vožnje niti za svojo osebo, niti za svoje zemljišče, da je izvrševal le vozno pravico Jožefa in Mice J.,

ko je vozil po tožiteljičinem posestvu. Gledé te pravice sklenila se je med pravnim prednikom tožiteljičinim njenim možem Jožefom A. in Mico V., poprejšnjo lastnico sedaj Jožefu in Mici J. lastne hiše št. 26, sodna poravnava z dne 23. marca 1889. l. Vsled te poravnave dovolil je Jožef A. Mici V. po prepirnem kolovozu vse vožnje, ki so potrebne za hišo št. 26. Ta poravnava priznava brez dvojbe individualne potrebe in razmere omenjene hiše, oziroma njenih lastnikov kot merilo za obseg vozne pravice. Kakor izhaja iz izpovedeb prič, izvršuje se v hiši že mnogo časa od leta 1865. ali 1866. gostilničarski obrt. Ker se je ta obrt izvrševal že takrat, ko se je sklenila omenjena poravnava, se lastnici te hiše v tej pogodbi vozna pravica gotovo ni podelila samo za vožnje pri gospodarstvu, marveč tudi za one vožnje, ki so z gostilničarskim obrtom v zvezi, torej tudi pravica, da se naj gostje tod v gostilno vozijo. Vsaj se s tem ni dogovorilo niti kaj nenavadnega, niti kaj takega, kar bi se s služnostjo kolovoza po našem pravu ne strinjalo. To sledi že iz dotičnih določil obč. drž. zak. § 484. obč. drž. zak. pravi v obče, da sme posestnik gospodujočega posestva svojo pravico izvrševati, kakor se mu ljubi; § 492. obč. drž. zak. pa, da je s kolovozom združena pravica, voziti z eno ali več vpregami. Isti § določuje, da obsega pravica steze, tudi pravico, druge ljudi puščati k sebi, torej je utemeljen sklep, da sme ta, ki ima vozno pravico, tudi dovoliti drugim ljudem, da se vozijo k njemu, zlasti ako to opravičujejo posebne lastnosti in nameni gospodujočega posestva. Ako je torej toženec kot gost gostilne Mice J. vozil po prepirnem potu, izvrševal je le njeno pravico, in se ne more reči, da si je lastil samostalno pravico. Torej tudi ni posegel v tožiteljičino pravico. Da bi bil pa toženec tudi v kakem drugem namenu, ne samo kot gost Mice J. po prepirnem potu vozil, tega tožiteljica niti ne trdi, niti ne skuša dokazati.

Najvišje sodišče je z rabsodbo z dne 8. februvarija 1893, št. 1142 potrdilo rabsodbo druge instance.

Razlogi.

Tožiteljica trdi, da si toženec lasti pravico kolovoza, torej zemljiščno služnost, kateri je v smislu §-a 474. obč. drž. zak. gospodujoče zemljišče pogoj. Ker je pa toženec po prepirnem kolovozu vozil le kot gost gostilne Mice J. pri hiši št. 26, si ni lastil niti za

svoje zemljišče, niti za svojo osebo služnosti, marveč izvrševal je le pravico, katero si prisvaja Mica J., namreč, da smejo gostje njene gostilne voziti po prepirnem kolovozu. Iz tega sledi, da manjka tožencu za to pravdo pasivna legitimacija. *Dr. J. Hrašovec.*

c) Motena posest služnostne pravice.

Okrajno sodišče v Kr. je s konečnim odlokom z dne 26. julija 1892, števil. 3787 na tožbo T. P. ml. proti M. M. zaradi motene posesti s pr. po v prisotnosti obeh strank in *possessorio summarissimo* završenej razpravi in po dne 26. julija 1892. l. zaslišanih pričah — gledé na to, da se je uradno dognalo z ogledom na lici mesta, da je toženka na prostoru mej mostičkom in tožiteljevim mlinom, izkopavši prepirno jamo, pustila še toliko sveta neodkopanega, da se z mostička neovirano pride v mlin, gledé na to, da je po naravnem pomenu služnosti pešpoti (steze) v nje izvrševanje treba le toliko prostora, da more ondi iti jeden človek; gledé na to, da ima vrhu tega tožitelj, ki izvršuje po dokazu izpovedeb prič: Janeza St., Franceta St., Janeza K. in Franceta Kl., in kar je sicer tudi naravno, pravico pešpoti tudi tako, da ljudje v mlin in iz njega nosijo vreče, glasom ogleda na lici mesta dne 26. julija 1892. l. še vedno toliko prostora, da se ondi lahko srečata dva človeka z vrečami; gledé na to, da pojem služnosti nadalje samo zahteva, da je mogoče priti od jednega pa do drugega kraja, da tožitelj torej ne more zahtevati gotove proge za hojo, temveč ima isto določiti po analogiji §-a 906. obč. drž. zak. obvezanec, tukaj torej toženka, kar je tudi prikladno določbi §-a 484. *ibid.*, vsled katere je služnost, v kolikor mogoče gledé njene narave in njenega namena, utesnjevati, in prikladno določbi o prostosti lastnine (§ 362. *ibid.*); gledé na to, da tožitelj, ako je l. 1888. prepirni svet brez ugovora toženke planoval in popravil, s tem ni pridobil pravice, da bi mogel nasprotnici prepovedovati s svojo lastnino poljubno razpolagati; gledé na to, da toženka ni dolžna tožitelju dokazovati, zakaj je izkopala jamo, kajti to dejanje izvira iz njene lastninske pravice; gledé na to, da je okolnost, da je tožitelj vsled jarka oviran v nakladanji vreč na mostičku, popolnoma brezuplivna, kajti, ako je oviran na mostičku samem, je to le posredna motitev, ki je po našem pravu

dopustna (§§ 362., 364., 1305. obč. drž. zak.), — ako pa je oviran tudi v pravici, da pri nakladanji pusti voz moleti čez mostiček v ozračje toženkinega sveta, pa ta pravica vsled tožbene zahteve ni predmet tej pravdi; konečno gledé na to, da ima po §-u 24. zak. z dne 24. maja 1874, št. 69. drž. zak. oni, ki propade v pravdi, nasprotniku povrniti troške — razsodilo tako-le: Tožbeni zahtevk: »Tožena M. M. motila je tožitelja T. P. ml. v posesti pravice pešpoti črez njen svet parcela št. 402/2 kat. obč. Kr. od mostička do mlina parcela št. 402/4 iste katasterske občine s tem, da je dala dne 30. oktobra 1891. l. izkopati pred tem mostom jarek, da je, ko je tožitelj ta jarek zasul, dala ga dne 15. novembra 1891. l. zopet izkopati in pesek odvoziti ter izjavila, da ne pusti, da bi bil ta prostor tako planovan, kakor poprej; toženka ima napraviti prejšnji stan«, — se odbije in ima tožitelj povrniti toženki troške pravnega zagovora.

Vsled tožiteljevega rekurza je višje deželno sodišče v G. z odločbo z dne 7. septembra 1892, št. 8306 gledé na to, da je in possessorio summarissimo jedino le upoštevati, razmotrivanje in dokaz o okolnosti zadnje dejanske posesti in iste motitve ter je sodna naredba ali razsodba omejena na ščitenje in zopetno ustanovitev motene posesti; gledé na to, da opira tožitelj svojo zahtevo na to trditev, da je v zadnji dejanski posesti pravice, hoditi črez toženkin svet raz most k mlinu in obratno v celej širokosti mostu, tedaj tudi upotrebljevaje tisti svet, ki je sedaj vsled po toženki izkopanega jarka prerezan; gledé na to, da so po tožitelju gledé teh dejanskih trditev ponudeni dokazi za razsojevanje predstoječega spora o moteni posesti merodajni, — razveljavilo konečni odlok prvega sodišča ter okrajnemu sodišču zaukazalo, da ima gledé napominanih trditev po tožitelju ponujane priče zaslišati o predmetu ter potem pravdo vnovič razsoditi.

Na to zaslišane so bile dne 8. oktobra 1892. l. omenjene priče in okrajno sodišče je s konečnim odlokom z dne 9. oktobra 1892, št. 5136 tožbeno zahtevo zopet zavrnilo in sicer iz sledečih razlogov:

Neoporekano je, da je toženka lastnica in posestnica pred tožiteljevim mlinom ležečega prostora parcela št. 402/2 in ravno tako je neoporečeno; da ima tožitelj pravico pešpoti črez ta prostor v svoj mlin parcela št. 402/4. Raziskati je torej le vprašanje, če je

toženka s tem, da je prostor mej mlinom in mostičkom, po katerem pride tožitelj v svoj mlin, nekaj odkopala, motila tožitelja v posesti njegove pravice pešpoti. Tožitelj naslanja se na okolnost, da je do zadnjega časa izvrševal pešpot po celem prostoru mej mostičkom in mlinom, da ga je zaradi tega toženka motila s svojim dejanjem v tej posesti. Toda, če tožitelj meni, da je s tako hojo pridobil si pravico, hoditi po celem tem prostoru, onda zamenjava pravno posest s stvarno posestjo. Le stvarna posest obsega vse one dele, na katera se raztezajo v §-u 312. obč. drž. zak. navedena posestna dejanja. Pravne posesti pa je predmet pravica na breme tujega zemljišča, ne pa na zemljišče samo. Če bi torej tožitelj naslanjal se na stvarno posest spornega torišča, potem bi istej smel podvreči pač ves tisti prostor, po katerem je hodil. Ker je pa njegova posest le pravna, tedaj pa more le zahtevati, da izvršuje svojo pravico hoje od mostu v mlin, drugega pa nič. To vse sledi iz pojmov pravne in stvarne posesti. Če bi temu ne bilo tako, potem ga ni dejanskega razločka mej stvarno in pravno posestjo. Po §-u 5. ces. nar. z dne 27. oktobra 1849., št. 12. drž. zak. braniti je v postopanju o moteni posesti zadnjo dejansko posest, torej gledé stvarne posesti braniti posestnika v posesti vseh onih delov nepremičnine, katere je na način §-a 312. obč. drž. zak. v zadnjem času užival, gledé pravne posesti pa tisto pravico, katero je v smislu §-a 313. obč. drž. zak. izvrševal. V predležem slučaju ščititi je tožitelja v posesti pravice poti, tedaj s sodno zaščito varovati mu možnost, da hodi od mostu v mlin. Z огledom na lici mesta je dokazano, da je toženka pustila še toliko sveta neodkopanega, da se lahko pride v mlin in da se ondi lahko srečata tudi dva človeka z vrečami. Torej pa toženka, izkopavši na ostalem prostoru jamo, ni motila tožitelja v tej poti. Ker ni torej posest motena, sodna zaščita odpade. Po predpisu §-a 484. obč. drž. zak. ne smejo se služnosti razširjevati. Razširjenje pa tiči v tem, če se služkeče zemljišče bolj in več obremeni, nego je treba. Gotovo sega tožitelj črez meje svoje pravice, ako hoče tožiteljici nalagati, da se vzdrži posestnih dejanj, v tem slučaju kopanja, na spornem svetu, katero ne omejuje njegove pravice. Ako bi mu pristojala kaka prepovedna pravica, potem bi bil pač v to opravičen. Okolnost, da je tožitelj l. 1888. sporni svet brez toženkinega ugovora planoval in popravil, tožitelju ni pridobila take pravice, vsled katere bi mogel nasprotnici prepo-

vedati, poljubno razpolagati s svojo lastnino, kajti s tem dejanjem si ni prilasteval stvarne posesti. To, da je tožitelj vsled jarka oviran pri nakladanji vreč na mostičku, pa tukaj ni relevantno vprašanje; istotako ne okolnost, da vsled jarka ne more pustiti več moleti voza čez mostiček v ozračje toženkinega sveta. V tožbi zahteva tožitelj le pešpot z mostička v mlin; a nič ne trdi o tem, da ima pravico s sveta toženke nakladati vreče na voz na mostu stoječ, ali pa pravico moleti pustiti voz čez most. Če zahteva, da se na te okoliščini ozira sodišče v pravdi, potem prekorači svojo tožbeno zahtevo, kar pa je nedopustno. Ako vsled jarka nastanejo tem pravicam neugodne posledice, je to le takozvana posredna motitev, ki pa je po našem pravu dopustna (§-i 362., 364., 1305. obč. drž. zak.). Ker torej tožitelj ni moten v zadnji dejanski posesti pravice pešpota od mostička v mlin, morala se je odbiti tožbena zahteva. Izrek o troških utemeljen je v določbi §-a 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. obč. drž. zak.

Proti temu odloku vložil je tožitelj rekurz.

Višje deželno sodišče je z naredbo z dne 16. novembra 1892., št. 10692 konečni odlok prvega sodišča uvažujé, da gre in *possessorio summarissimo* jedino le za razmotrivanje in dokazovanje okoliščini zadnje dejanske posesti in motenja ter je sodno naredbo ali rabsodbo omejiti na ščitenje in zopetno ustanovitev motene posesti; uvažujé, da opira tožitelj svojo zahtevo na trditev, da je v posesti pravice hoditi čez toženkin svet od mostu pa do mlina in obratno v celej širokosti mostu torej tudi upotreb-ljevaje oni prostor, ki je sedaj prerezan z jarkom, kateri je dala toženka izkopati; uvažujé, da je po izpovedbah prič: Franceta K., Janeza St., Janeza Kr. in Janeza F. dokazano, da se je dejansko do zadnjega časa hodilo do in od mlina ter nosilo in nakladalo vreče na celem označenem svetu v njegovem polnem obsegu; uvažujé priznanje toženke, da je zadevni svet v velikem delu njegovega obsega z jarkom prerezala in je v tem vsekako videti motenje in oviranje dejanske posesti tožiteljeve; uvažujé slednjič, da je po §-ih 24. in 26. zakona z dne 24. maja 1874, št. 69. drž. zak. propadla stranka obsoditi v povrnitev troškov — pre naredilo in ugodilo v polnem obsegu tožbenemu zahtevku.

Revizijskemu rekurzu toženke M. M. najvišje sodišče ni ugodilo, nego je z odločbo z dne 21. febr. 1893, št. 1837 višjesodno

naredbo potrdilo, to pa oziroma se na njene razloge in uvažuje, da ustanovi izkopenje jarka za tožitelja vsekako utesnitev dosedanjega izvrševanja njegove pravne posesti, v čemur pa gotovo tiči oviranje izvrševanja njegove pravice. Konečno je še omeniti, da vprašanja, je-li mora tožitelj dopustiti, da se njegova služnostna posest samo na potrebno mero izvrševanja omeji, ni razsojevati v postopanju radi motene posesti, nego jedino le v rednem postopanju.

d) Pasivna legitimacija pri moteni posesti. — Razmerje §-ov 354. in 364. obč. drž. zak. — Legalna služnost po zakonu z dne 30. maja 1869, št. 93 d. z. l.

O tožbi J. T. proti A. J. radi motene posesti izdalo je mestno del. o krajno sodišče v Lj. končni odlok z dne 26. novembra 1892, št. 20504.

Tožbena zahteva glaseča se: Toženec A. J., posestnik v Lj., dolžan je pripoznati, da je tožitelj J. T. mizar v Lj. v zadnji faktični posesti parc. št. 17 in 23 (vrt in dvorišče) kat. obč. K., toženec dolžan je pripoznati, da je motil tožitelja v mirni posesti teh parcel s tem, da je dal vzdigniti svet na parc. šte. 16 kat. obč. K. in zasuti jarek; dolžan je spraviti vse v prejšnji stan, tako da voda ne bode več silila na tožiteljevo parcelo, vse to v 14 dneh pod eksekucijo — se zavrača.

Razlogi:

Že ugovor toženčev, da ni pravi toženec, ampak da bi zamogli biti toženi le nasledniki A. J. ml., ker so oni posestniki in lastniki zemljišča vlož. 156 kat. obč. K., h kateremu spadati parceli 16 in 28 kat. obč. K., mora se smatrati postavno opravičenim, ker se razvidi iz pravde, da se je le-ta povzročila s tem, da se je parc. šte. 16 aplanovala v to svrhu, da se je na njej zidala hiša. Toženec A. J. se ne dolži posebnega dejanja, ki bi presegalo njegov delokrog pri gospodarstvu z lastnino svojih varovancev in torej se pogreša pri njem pasivna pravdna legitimacija. Toda, ker se je ta ugovor še le navedel po sklenjeni razpravi, rešila se je pravda tudi meritorično. Tudi iz tega stališča moralo pa se je zavriniti tožbeno zahtevo, ker v celi pravdi pogreša se popolnoma dejanja

na strani toženca, ki bi segalo v posestne pravice tožiteljeve. Toženec je svoj svet vzdignil in aplanoval, da je na njem zidal. Na svojem svetu zasul je jarek, in niti najmanjšega dejanja se mu ne more očitati, ki bi nameravalo to, da bi več vode spravil s svojega sveta na tožiteljev svet, kakor kar je mora odtekat iz višjega sveta na nižji po naravnem zakonu. Tožitelj niti ne trdi, da bi bil imel kako pravico do obstanka jarka, kateri je toženec zasul, in sploh ne trdi nobene služnostne pravice do toženčevega sveta in zatorej so navedbe v zahtevku, da bi bil moten v svojej posesti, ker se je vzdignil svet in zasul jarek, popolnoma neosnovane, ker so v protislovji z določbami §-a 354. obč. drž. zak. gledé lastninske pravice.

Vsled rekurza tožiteljevega predručilo je višje deželno sodišče z odločbo z dne 25. januarja 1893, št. 553 konečni odlok prve stopnje, ter je razsodilo, da se je motila tožiteljeva posest s tem, da je toženec zasul jarek, in odredilo, da se ima spraviti v tem pogledu položaj v prejšnji stan, zavrnila se je pa tožbena zahteva glede dvignjenja sveta.

Razlogi:

Toženec sam priznal je, da je izvršil, oziroma izvršiti dal dejanja, katere smatra tožitelj motenjem svoje posesti. Da toženec ni lastnik zemljišča, na katerem so se dejanja dogajala, nima v tem slučaju nikakega pomena. V smislu §-a 339. obč. drž. zak. se sme naperiti tožba radi motene posesti proti vsakemu, ki faktično moti tujo posest. Nikakor ni treba, da bi motitelj izvajal pravico do takšnega dejanja iz lastninske pravice, ali iz katere koli stvarne pravice sploh, tudi je brez pomembe, da-li motitelj ravna v lastnem ali tujem imenu. Ni torej dvomiti, da je toženec za to pravdo pasivno legitimovan. Tožba vložila se je tudi vsekako pravočasno. Po pričah F. S., J. S. in F. Z. je namreč dokazano, da se je prepirni jarek zasul še le po Veliki noči 1892. l. torej še le v drugi polovici meseca aprila. In ravno zasutje jarka je pravo in jedino dejanje, s katerimi se je motila tožiteljeva posest. Neprepirno dejstvo, da se je vzdignil svet na parceli šte. 16 za časa, od katerega je preteklo do vložene tožbe (3. majnika 1892. l.) več kot 30 dnij, torej pri razsoji o pravočasnosti tožbe ne pride v poštev. Toženec zastopa mnenje, da njegovo dejanje ni nikakšna

motitev tožiteljeve posesti, ker se je vršilo le na njegovem lastnem, oziroma na svetu njegovih varovancev, in — ker dotične premembe za tožiteljevo zemljišče baje niso škodljive. To mnenje je pa z ozirom na faktične podatke pravde in na merodajne zakonite določbe napačno. Izpovedbe prič U. R., J. T. in J. S. dokažejo, da se je, predno se je zasul jarek, po njem voda odtekala nizdol v mlako, ne da bi silila na tožiteljevo zemljišče. Dokazano je tudi po teh pričah, da se je koncem aprila 1892. l., ko je bil jarek že zasut, voda odtekala na tožiteljev svet in ga preplavila. Izvedenca izrekla sta mnenje, da se vsled sedanjega položaja odteka voda od parcele št. 16 na tožiteljevo zemljišče, da mora škodovati ta odtok tožiteljevemu posestvu, da se pa ta škoda lahko zabrani, ako se napravi nov jarek v isti črti, po kateri se je raztezal zasuti. Gledé na ta uspeh dokazovanja utemeljen je izrek, da je toženec s tem, da je zasul jarek, faktično na škodljiv način posegel v posestni in interesni okoliš tožiteljev. To je pa že v §-u 364. obč. drž. zak. prepovedano, in ta občna določba se mora v predležčem slučaju dopolniti z določbo §-a 11. vodnega zakona z dne 30. maja 1869, št. 93. d. z. l., vsled katere lastnik zemljišča ne sme samovoljno preinačiti naravni odtok na svojem zemljišči se stekajočih vodâ v kvar spodnjega zemljišča. Ni treba posebej poudarjati, da se ima ta določba uporabiti tudi tedaj, ako zadevno zemljišče ni »spodnje« v strogem pomenu besede, če je le lega po samovoljnih premembah površinske kakovosti postala takšna, da se nanj zamore voda odtekati. Tožbi bilo je torej ugoditi, toda z utesnitvijo na tisto dejanje, katero je pravo prouzročilno in se je pravočasno grajalo kot motitev posesti. To je zasutje jarka. Ker se pa ta utesnitev ne dotika bistva tožbenega zahtevka, pripoznali so se tožitelju, da-si je deloma propadel, popolni pravdni stroški.

Najvišje sodišče zavrnilo je z odločbo z dne 18. aprila 1893, št. 4029 revizijski rekurz toženčev ter je potrdilo nadso-
diško odločbo z ozirom na postavno njeno utemeljitev.

Kazensko pravo.

Za ustanovitev hudodelstva javnega nasilstva po §-u 93. k. z. zadošča zavest, da se opovira osebno prostost človeka. Ne zahteva se, da bi opoviranje trajalo dlje časa.

Deželno sodišče v Lj. oprostilo je v smislu §-a 259. odst. 3. kr. pr. r. z. razsodbo z dne 3. februarija 1893, št. 1185 G. St. obtožbe radi hudodelstva javnega nasilstva z brezoblastnim otesno-vanjem osebne svobode po §-u 93. k. z. iz le-teh razlogov: Liza B. sešla se je dne 3. januarja 1893. l. okoli poludne gredoč iz P. proti C. na mostu blizu knezovega gozda z obtožencem, in šla ž njim skozi gozd, pogovarjaje se o navadnih stvareh. Ko pa prideta iz gozda na pot, ki pelje v vas U., skoči obtoženec, ki je bil nekoliko zaostal, v njo, jo zgrabi z rokama od zadej za zgornji del života ter jo vrže tako na tla, da je ležala na levi strani. Po- kleknil jej je na to na kolena ter poskušal, privzdigniti krilo. Držeč jo z jedno roko, posrečilo se mu je le seči z drugo med zgornjim in spodnjim krilom do kolen. Liza B. se je branila in kričala, da nima denarja ter vpila: »Marija pomagaj!«, na kar jej obtoženec reče: »Če ne boš molčala, te bom za goltanec stisnil.« Ni pa za- pazila, da bi obtoženec imel odpete hlače, tudi ne trdi, da bi jo bil skušal obrniti na hrbet, ali pa se vleči na njo. Ker sta prišla v tem trenutku dva moža po cesti proti njima, skočil je obto- ženec kvišku ter zbežal. Od časa, ko je obtoženec Lizo B. zgrabil, dotlej, da je zbežal, pretekla je k večjemu jedna minuta. — Obto- ženec taji dejanje večinoma, pravi pa, da je odtlej, ko je zgrabil Lizo B., dotlej, da se je odstranil, minulo pol četrt ure, kar pa Liza B. za- nika, kateri se mora tembolj verjeti, ker je bil obtoženec, kakor sam trdi, nekoliko vinjen, torej ni bil sposoben natanko presojati, koliko časa je trajalo dejanje. — Vprašanje, ima-li navedeno obto- ženčevo dejanje vse znake hudodelstva javnega nasilstva v smislu §-ov 93. in 94. k. z. mora se zanikati. Za vsako hudodelstvo je treba v smislu §-a 1. kaz. zak. hudobnega naklepa, kateri more biti direkten (dolus determinatus, odst. 1. §-a 1. kaz. zak.) ali indi- rekten (dolus indeterminatus, odst. 2. ibid.). Kaj je obtoženec name- raval s svojim dejanjem, se ne more dognati. Liza B. misli, da jo je hotel posiliti, toda za to trditev ni dejanskih podatkov, kateri izključujejo to domnevo, ker je dejanje izvršil še le, ko sta

prišla iz gozda na cesto, ker pozna Lizo B. že 8 let ker je na jako dobrem glasu ter niti ni imel hlač odpetih. Namen izvršiti hudodelstvo posiljenja, je torej izključen in ravno tako hudobni naklep, da bi samovlastno opoviral Lizo B. v njeni osebni svobodi, ker ni najti nagiba, zakaj bi obtoženec to storil, ker Liza B. sama ne trdi, da bi jo sovražil. — Če bi pa bil tudi dokazan »dolus determinatus« namreč namen, da bi Lizo B. opoviral ali prikrajšal v njeni osebni svobodi, moral bi se obtoženec oprostiti obtožbe. — Hudodelstvo javnega nasilstva po §-u 93. k. z. je takozvano trajajoče kaznjivo dejanje t. j. dejanje, ki traja delj časa. To sledi iz besede »držī« (hält) in opovira (hindert). Če bi bil zakonodavec mnenja, da zadošča pri tem hudodelstvu za objektivni obstanek dejanja tudi, da se najkrajši čas opovira koga v uživanji njegove osebne svobode, rabil bi bil brez dvoma namesto besede: »opovira« (hindert) besedo: »zabrani« (verhindert) ali pa besede: »uživanje odtegne« (den Gebrauch entzieht). Iz zakona samega razvidi se, da je to mnenje pravo, ker določa § 94. za slučaj, da traja zaprtje več, kakor 3 dni, višjo kazen. Iz tega določila sme se torej sklepati, da je potrebno za objektivni obstanek hudodelstva po §-u 93. k. z., da traja opoviranje v svobodi dlje časa in da torej ne zadostuje opoviranje samo tekom malo trenotkov, kar je vsekako jedna minuta. — Iz navedenega pa sledi tudi, da dejanje obtoženčev, ki je segel Lizi B. le do kolen, ne da bi se doteknil golega telesa, ne utemelji objektivno prestopka v smislu §-a 516. k. zak. in tudi ne poskusa tega prestopka, ker se ne da dognati namen obtoženčev. — Ker Liza B. obtoženca tudi ni obtožila radi prestopka po §-u 496. k. z. storjenega s tem, da jo je vrgel na tla, § 431. k. z. pa namen izključuje, moral se je obtoženec popolnoma oprostiti obtožbe.

Na ničnostno pritožbo državnega pravdnštva je najvišje kot kasacijsko sodišče z razsodbo z dne 24. marcija 1893, št. 1989 ugodilo pritožbi, razveljavilo prvosodno razsodbo ter temeljem §-a 288. odst. 3. k. pr. r. razsodilo o stvari samej in obsodilo obtoženca G. St. krivega hudodelstva v smislu §-a 93. k. z. iz teh razlogov:

Sodišče prve instance v dejanji obtoženčevem ni uvidelo dejanskega učinka hudodelstva v smislu §-a 93. k. z., ker se baje obtožencu ne more šteti v krivdo hudobnega namena, opovirati Lizo B. v uživanji njene osebne svobode in sicer radi tega ne, ker

ni najti razloga, da bi se mu predbacival tak namen, če se pomisli, da obtoženec ni imel sovraštva z Lizo B., ter tudi ker opoviranje trajalo je le kratek čas, kar pa baje ne ustreza kazenskemu zakonu, ki zahteva za ustanovitev tega hudodelstva, da opoviranje traja dlje časa. — To tolmačenje je pa pravopomotno. Hudobni naklep, katerega je v smislu §-a 1. k. z. treba za hudodelstvo javnega nasilstva, po §-u 93. k. z. nahaja se uže v zavesti, da se opovira osebno svobodo človeka, ne da bi bilo treba še drugega končnega namena. Da si je bil obtoženec svest, da opovira s svojim dejanjem svobodo Lize B. in da se je le-ta resnobno protivila, razvidi se iz tega, da se je Liza B. branila in klicala na pomoč, da je pa obtoženec to oviro skušal odstraniti. Zakon tudi ne zahteva, da traja samovlastno opoviranje svobode določen čas ter se to tudi ne da izvajati iz določila 2. odst. §-a 94. k. z. V le-tem slučaju nadomesti krajši čas opoviranja tudi to, da se je napad izvršil nenadoma in siloma. Pritožbi ničnosti moralo je torej najvišje sodišče ugoditi, temeljem §-a 281. odst. 9. a) k. pr. r., uničiti razsodbo I. instance in oziraje se na to, da je prvo sodišče dognalo vse znake hudodelstva, razsoditi o stvari sami v smislu §-a 288. odst. 3. k. pr. r.

Iz upravne prakse.

a) K §-u 40. izvršilne naredbe k privilegijskemu zakonu z dne 15. avgusta 1852. št. 184. drž. zak.

N. vložil je proti odločbi magistrata v Lj., s katero se je v smislu §-a 44. ces. pat. z dne 15. avgusta 1852, št. 184. drž. zak. spoznalo da so N-ovi obrtni izdelki, ponarejeni po X-u pristujočem privilegiju, konfiskujejo, rekurz v določenem 14dnevem roku pri I. instanciji. Ta rekurz predložil je napominani magistrat po preteku jednega meseca deželni vladi v Lj. Le-ta zavrnila je rekurz temeljem §-a 40. izvršilne naredbe k privilegijskemu zakonu, češ rekurz se ni vložil v 14 dneh ab int.

Vsled N.ovega rekurza razveljavilo je trgovinsko ministerstvo z razpisom z dne 30. novembra 1892, št. 40541 odločbo deželne vlade v Lj. iz nastopnih razlogov:

Zavrnitev N-ovega rekurza iz razloga, da se je vložil prepozno, je proti zakonu, kajti § 43. privilegijskega zakona propisuje le, da je rekurz vložiti v 14 dneh računši od dne vročitve izpodbijane odločbe, ne imenuje pa natančno oblastva, kojemu ga je izročiti. Rekurent je vložil svoj rekurz v 14 dneh ab int., torej ugodil zahtevi zakona ter tako pravočasno izročil rekurz oblastvu. Da ni izpolnil §-u 40. izvršilne naredbe dodanega postranskega pogoja, vložiti rekurz pri političnem deželnem oblastvu, ni smelo biti vzrok, z rekurzom postopati kot protizakonitim.

b) Kdaj ne pristoji gremiju lekarnikov pravica do rekurza proti odredbam političnih oblastev?

Deželna vlada v Lj. je vsled prošnje mestne občine Lj-ske po zaslišanji gremija kranjskih lekarnikov dovolila ustanovitev nove lekarne v mestu Lj-skem. Proti dotičnemu razpisu vložil je napominani gremij rekurz na ministerstvo za notranje zadeve.

Z razpisom z dné 21. februarija 1893, št. 19105 zavrnilo je ministerstvo za notranje zadeve rekurz kot nedopusten, ker gremiju lekarnikov kot takemu ne pristoji pravica do rekurza zoper naredbe spadajoče v delokrog političnih deželnih oblastev, gledé kojih mu je bilo izreči mnenje. Šešek.

Književna poročila.

Mjesečnik pravičnoga društva u Zagrebu prinaša v 5. br. za mesec majnik naslednji razpravi: Nješto o javnosti, neposrednosti i ustmenosti i o teoriji slobodnoga uvažavanja dokaza. Nastavak. — Prisilne radionice i popravionice od Stjepana Kranjčića. Svršetak.

Zakon o vodnom pravu od 31. prosinca 1891 s gradjom i s provedbenom naredbom od 8. listopada 1892 i s jednim načrtom uredio Stjepan Kranjčić. — Zagreb 1893. — L. Hartman. — 16°. 256 str. Cena 1 gld. 20 kr.

Kroatisches Wasserrecht nebst den zur Durchführung desselben erlassenen Verordnungen. — Zagreb 1893. — L. Hartman. — 8°. 108 str. Cena 1 gld.

Rad jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti knjiga CXIV. — Zagreb 1893 ima med drugimi naslednje razprave: Rad hrvatskoga zakonarstva na polju uprave od god. 1861. do najnovijega vremena. — Uprava gospodarskoga života, od dra. Fr. Vrbanica. — Sudbeno ustrojstvo republike dubrovačke. Druga perioda od god. 1460 — 1667 od dra. K. Vojnovića.

Katoličko crkveno pravo. Dr. Ferd. Belaj. I. zvezek. — Zagreb 1893. — 8°. 391 str. Cena 2 gld. 50 kr.

Sammlung der Plenarbeschlüsse und Entscheidungen des k. k. obersten Gerichts- als Cassationshofes. XII. zv. — Na Dunaji 1893. — Manz. — 8°. 575 str. V tem zvezku nahajajo se razsodbe št. 1351 z dne 29. maja 1890 do št. 1500 z dne 6. februarja 1892. Dodano je tudi dvojno kazalo vseh doslej izešlih dvanajst zvezkov.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Leto 1892. — Kos I. Izdan in razposlan dne 1. januarja 1892. 1. Zakon z dne 30. decembra 1891. l. zastran prehodnih določil za odmero najemne domarine v občinah: Kraljevi vinogradi, Karlin, Smichov, Žižkov in Nusle-Pakrac v slučajih, da se združijo z kraljevim glavnim mestom Prago, in pa za poslopja s Prago že združene občine Holešovice-Bubna. 2. Zakon z dne 30. decembra 1891. l., da se začasno ustavi progresivna zvišava najemni domarini in pet odstotni davščini od čistega donosa poslopij v Trstu. 3. Zakon z dne 30. decembra 1891. l., s katerim se ukrepajo dodatna določila k zakonu z dne 28. julija 1889. l (Drž. zak. št. 127.) zastran uravnave razmer rudarskih skladnic, ki so se ustanovile po občem rudarskem zakonu ali se še bodo ustanovile. — Kos II. Izdan in razposlan dne 5. januarja 1892. 4. Razglas ministerstva za bogočastje in nauk z dne 15. decembra 1891. l.

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. junija 1893.

(Iz kronike društva „Pravnika“.) Odbor je v svoji seji dne 20. majnika t. l. sklenil defenitivno, da se napravi letošnji društveni izlet na Bled. Sklenilo se je, da se z letošnjim izletom združi tudi društveno zborovanje, kakor je bilo nameravano uže lani, pa se je moralo opustiti vsled znane prepovedi. Izlet bode koncem meseca julija ali začetkom meseca avgusta, vsprej določil in naznanil se bode še pravočasno. Odbor prosi, naj mu blagovolijo naznaniti p. n. gg. društveniki v kratkem predavanju o slovenskim pravnikom zanimivih predmetih, ki bi se vršila na tem zborovanju. — V isti seji sklenilo se je, da se naprosi odbor društva „Narodni dom“ pismeno, naj se ozira pri zgradbi „Narodnega doma“ tudi na naše društvo ter mu odloči primerne prostore. Knjižničar poročal je o knjigah, ki bi se naj kupile iz zapuščine dra. Škofica in naročilo se mu je, da se dogovori z odborom družbe sv. Cirila in Metoda radi nakupa.

(Imenovanje.) Deželni predsednik kronovine Kranjske imenovan je dvorni svetnik in dosedanji voditelj deželne vlade za Kranjsko Viktor baron Hein.

(Osobne vesti.) Odlikovan je ministerijalni svetnik v justičnem ministerstvu Fil. Abram s viteškim križem Leopoldovega reda. Imenovani so: drž. sodišča svetniki: okr. sodnik A. Gironcoli za okrožno

sodišče v Gorici, drž. pravdnika namestnik v Trstu A. Nadamlenski in okr. sodnik v Sežani K. Dejak za dež. sodišče v Trstu; fin. svetnik v Gradcu A. Likora fin. okr. vodjo v Mariboru; zač. okr. komisar na Kranjskem dr. Fr. Heinz in zač. koncipist dr. R. Praxmarer definitivnima na sedanjih mestih; fin. koncipista v Trstu A. Schuller in A. Schaffenhauer davčnima nadzornikoma; pravni praktikant v Celji Fr. Krančič avskultantom za Kranjsko in pravni praktikant v Gradcu A. Granner avskultantom za Koroško. — Premeščeni so: Dež. sod. svetnik Crusiz iz Gorice k trgovskemu in pomorskemu sodišču v Trstu; okrajnosodni pristav dr. Ante Perisić iz Tolmina v Lošinju in okrajnosodni pristav Ant. Tentor iz Lošinja v Tolmin. — Notarjem v Ribnici imenovan je dosedanji notar v Logatcu Ign. Gruntar; notarski kandidat E. Orožen imenovan je notarjem v Trebnem.

(Anton vitez Schmerling †.) Dne 23. majnika t. l. umrl je na Dunaji vpokojeni predsednik najvišjega sodišča in nekdanji minister Anton vitez Schmerling. Rodil se je dne 25. avgusta 1805. l. na Dunaji ter vstopil v državno službo l. 1829. kot avskultant na Spodnjem Avstrijskem. L. 1842., imenovan bil je svetnikom in l. 1846. članom apelacijskega sodišča. Dne 28. julija 1849. l. imenovan bil je Schmerling pravosodnim ministrom. Za njegovega ministerstva izešlo je mnogo zakonov, kateri pa večinoma niso ostali dolgo v veljavi. L. 1851. postal je senatni predsednik najvišjega sodišča in l. 1858. predsednik višjega sodišča na Avstrijskem. Dne 13. decembra 1860. l. imenovan je bil Schmerling vnovič državnim ministrom ter ostal minister do 27. julija 1865. l. ter bil oče ustavnega zakona z dne 26. februarja 1861. l. L. 1865. imenovan je bil prvim predsednikom najvišjega sodišča ter to službo opravljal do svojega umirovljenja dne 19. novembra 1891. l.

(Novi koleki) začeli so se prodajati glasom naredbe finančnega ministerstva z dne 28. marcija 1893, št. 35. drž. zak. z dnem 1. junija t. l. Dosedanji koleki odpravili se bodo popolnoma iz prometa z dnem 1. julija t. l. Zamenjavati se pa morejo stari koleki pri dotičnih zalogah še do dne 31. avgusta t. l.

(Mednarodna kriminalna zveza) priredi od dne 26. do 28. junija t. l. v Parizu IV. kongres. Na dnevnem redu je mej drugim vprašanje o uplivu kriminalno-socijalnih in kriminalno-antropoloških preiskav na pravna temeljna načela kazenskega prava, o katerem bodo predavali Gauckler iz Caene, Alimena iz Neapolja, Liszt iz Halle i. dr. Shod pripravljata Société générale des prisons in Société de législation comparée ter bode zboroval v Sorboni.

(Nemški Juristentag) ne bode zboroval letos v Gradci, ampak v Augsburgu in sicer od 7. do 9. septembra. Za avstrijske pravnike zanimljive so posebno točke dnevnega reda tičeče se kazenskega prava in sicer posebno posvetovanje o odškodovanji nedolžnih obsojencev.

Pregled pravosodstva.

68. Polnoletni otrok zahtevati sme od svojih starišev alimentacije, če si ne more sam pridobiti zaslužka. (§ 141. obč. drž. zak.)

R. z dne 1. marcija 1893, št. 2256. J. M. 897.

69. Tudi v §-u 262. obč. drž. zak. omenjeni končni račun rešiti je uradoma. Strankam se ne sme naročiti, da nastopijo pot računске pravde. — Temeljem takega ukaza izvršena računska pravda je nična.

O. z dne 28. februvarija 1893, št. 2157. J. M. 896. Z. f. N. št. 20 ex 1893.

70. Vprašanje, kako smejo izvrševati solastniki svojo posest, se ne da rešiti „in possessorio summarissimo“, temveč le potom redne pravde, ker tu ne gre za zadnjo dejansko posest, ampak za pravico do izvrševanja posesti.

R. z dne 7. marcija 1893, št. 2661. J. B. št. 21. ex 1893.

71. Kdor ima pravico ribarstva, sme izvršujoč jo hoditi po zemljiščih na bregu ribne vode. Posestnik zemljišča moti posest ribičevo, če mu zabrani hojo. (§ 5. zak. z dne 25. aprila 1855, št. 58. drž. zak.)

O. z dne 6. aprila 1893. št. 3766 G. Z. št. 23 ex 1893.

72. Kdor trdi, da se je sklenila pogodba samo na videz (§ 916. obč. drž. zak.), mora to dokazati.

R. z dne 29. marcija 1893, št. 3637. G. Z. št. 20 ex 1893.

73. Če se zaveže prodajalec zemljišča v kupni pogodbi, da bode poplačal vse vknjižene dolgove ter izvršil izbris, ne sme iztirjati kupnine, dokler se to ni zgodilo.

R. z dne 21. marcija 1893, št. 3088. J. M. 904.

74. V pravoveljavnost treba je notarskega akta tudi, če se zaveže odšteti doto, kdor za to ni obvezan po zakonu.

R. z dne 8. marcija 1893, št. 2676. Z. F. N. št. 19 ex 1893.

75. Za kazensko ovadbo je vsakdo opravičen, kdor izve o dejanji, ki se mora preganjati uradoma (§ 86. k. p. r.) V tem tiči tudi pravica, naznaniti oblastvu vzroke, iz katerih se da sklepati, da je zakrivila oseba dejanje. — Ne vsled vsake ovadbe, kateri ne sledi obsodba, ampak samo vsled one, ki je kazniva po §-u 209. ali pa 487. k. z. ali vsaj ni v slogi s §-om 1297. obč. drž. zak. mora ovaduh odškodovati ovađenca.

R. z dne 15. marcija 1893, št. 2611. J. B. št. 22 ex 1893.

76. Poravnava, s katero odpusti upnik dolžniku del tirjatve, katera mu pristojna iz več menic, ne ovira, da se na podlagi jedne same menice iztoži več, nego je tangenta na to menico, če le ne preseže iztožena svota celega poravnanege zneska.

R. z dne 15. februvarija 1893, št. 1817. J. B. št. 23 ex 1893.

77. Da se dožene, je li dotičnik primoran vpisati svojo tvrdko v trgovski zapisnik, se mora ozirati ne samo na to, če se peča s trgovskimi

opravili ter plača dovolj davka, ampak tudi na to, če presega dotični obrt meje rokodelstva (čl. 272. št. 1. in 5. in zad. odst. člena 273. obč. trg. zak.)

O. z dne 7. februarja 1893 št. 1150. G. Z. št. 20 ex 1893.

78. Not. akt. o vsprejemu dote mora v smislu §-a 49. konk. reda sestavljen biti točno za časa vsprejema. Poznejša not. izjava, da se je vsprejela dota, ne zadostuje.

R. z dne 22. februarja 1893, št. 2013. Z. F. N. št. 18 ex 1893.

79. Pravilno sestavljena menica zadostuje zahtevam §-a 63. konk. reda.

O. z dne 21. marca 1893, št. 3456. J. M. 900.

80. Med predmete §§-ov 140. in 144. odst. 4. konk. reda spada tudi pravdanje. Z ozirom na § 10. odst. 3. ibid. se mora vštovati v četrtinko §-a 144. odst. 4. ibid. tudi zastavne upnike.

O. z dne 11. aprila 1893. št. 4381. J. B. št. 23 ex 1893.

81. Razglas o izvršilni dražbi mora natančno navesti značaj zemljišča (da se nahaja na njem krčma), sicer je dražba nična. (§ 326. in 329. obč. sod. reda.

O. z dne 8. marca 1893, št. 2727. Z. F. N. št. 20 ex 1893.

82. S tem, da se rabijo boga žaljive besede, še ni dokazan za hudo delstvo §-a 122. lit. a) k. z. zahtevani hudobni namen. Ta se mora dognati še le iz okoliščin za časa izustjenja, iz besed obtoženca, katere navadno rabi, iz njegove vzgoje itd.

R. z dne 7. marca 1893. št. 2360. G. Z. št. 23 ex 1893.

83. Dolžnik okr. bolniške blagajne glede zavarovalnin je edino le delodajavec (§ 1. in 33. zak. z dne 30. marca 1888, št. 33. drž. zak.). Zneski katere je v smislu §-a 36. ibid. odtegnil plačam delavcev, niso njemu zaupano blago. Ne zakrivi torej izneverjenja, če jih obdrži.

R. z dne 4. marca 1893, št. 451. J. M. 903. (Drugače je pri §-u 121. obrt. zak. omenjenih zneskih. — Glej razsodbo z dne 23. decembra 1892. št. 13469. J. M. 869. Pregled prav. št. 35.)

84. Poravnava varuje kazni v smislu §§-ov 187. in 188. k. z. tatu le tedaj, ako se je vsprejela ponudba tatu od poškodovanca preje, kakor je oblastvo izvedelo za njegovo krivdo.

R. z dne 11. junija 1892, št. 4989. I. Bl. št. 15 ex 1893.

85. Nezvestoba je hudodelstvo v smislu §-a 181. kaz. zak. po kakovosti dejanja, lastnost storilčeva nima nobenega upliva, ampak samo to, da se je lotil storilec javnega blaga.

R. z dne 24. februarja 1893, št. 225. J. M. 891.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravištvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja **1 gld. 40 kr.**, po pošti sprejeta pa **1 gld. 50 kr.**

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

**drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.**

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane **2 gld. 80 kr.**, s pošto **15 kr. več.**

